

**Η Λαϊκή Μουσική της Κάτω Ιταλίας
και
Οι Ιταλοί Συνθέτες του 19^{ου} Αιώνα**

**Ομάδα Μουσικής
6^{ου} Γυμνασίου Ηρακλείου Κρήτης**

Αικατερίνη Καρύδη
Καθηγήτρια Αγγλικής

Μαρία Μετζάκη
Καθηγήτρια Μουσικής

Πρόγραμμα Πολιτιστικών Θεμάτων 2009-2010

Συντελεστές

➤ Μαθητές

- Αναστασιάδου Αλίκη
- Δαμιανάκης Σταύρος
- Θεοδωράκη Μαρία
- Καραβασίλης Νικόλαος
- Κεφαλογιάννη Ειρήνη
- Κίσλινγκ Ερρίκος
- Μανιουδάκης Λεωνίδα
- Παρασύρη Αργυρώ
- Στρατάκη Είρκα
- Στριμπάκου Ελένη
- Ταβερναράκη Αθηνά
- Ταγκούδης Απόστολος
- Τερζάκη Νικολέτα
- Τερζάκη Πέλαγία
- Τζωρτζοπούλου Ελένη
- Τσιχλής Ιωάννης
- Φουναργιωτάκη Έλενα
- Χασιάδη Πολυτίμη
- Χειράκης Αχιλλέας

Εκπαιδευτικοί

- Α. Καρύδη
- Μ. Μετζάκη

Στόχοι του Προγράμματος

- Να κάνουν οι μαθητές ένα **Μουσικό Ταξίδι στο Χρόνο**
- Να έρθουν σε επαφή με τον **Μουσικό Πολιτισμό** της Ευρώπης
- Να αναπτύξουν τη δεκτικότητά τους σε **διαφορετικά μουσικά ακούσματα**
- Να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους στην μουσική
- Να συνειδητοποιήσουν την **σχέση της Ελλάδας με την Κάτω Ιταλία (Magna Graecia)**
- Να μάθουν να **επικοινωνούν** και να **συνεργάζονται** με τα άλλα μέλη της ομάδας τους

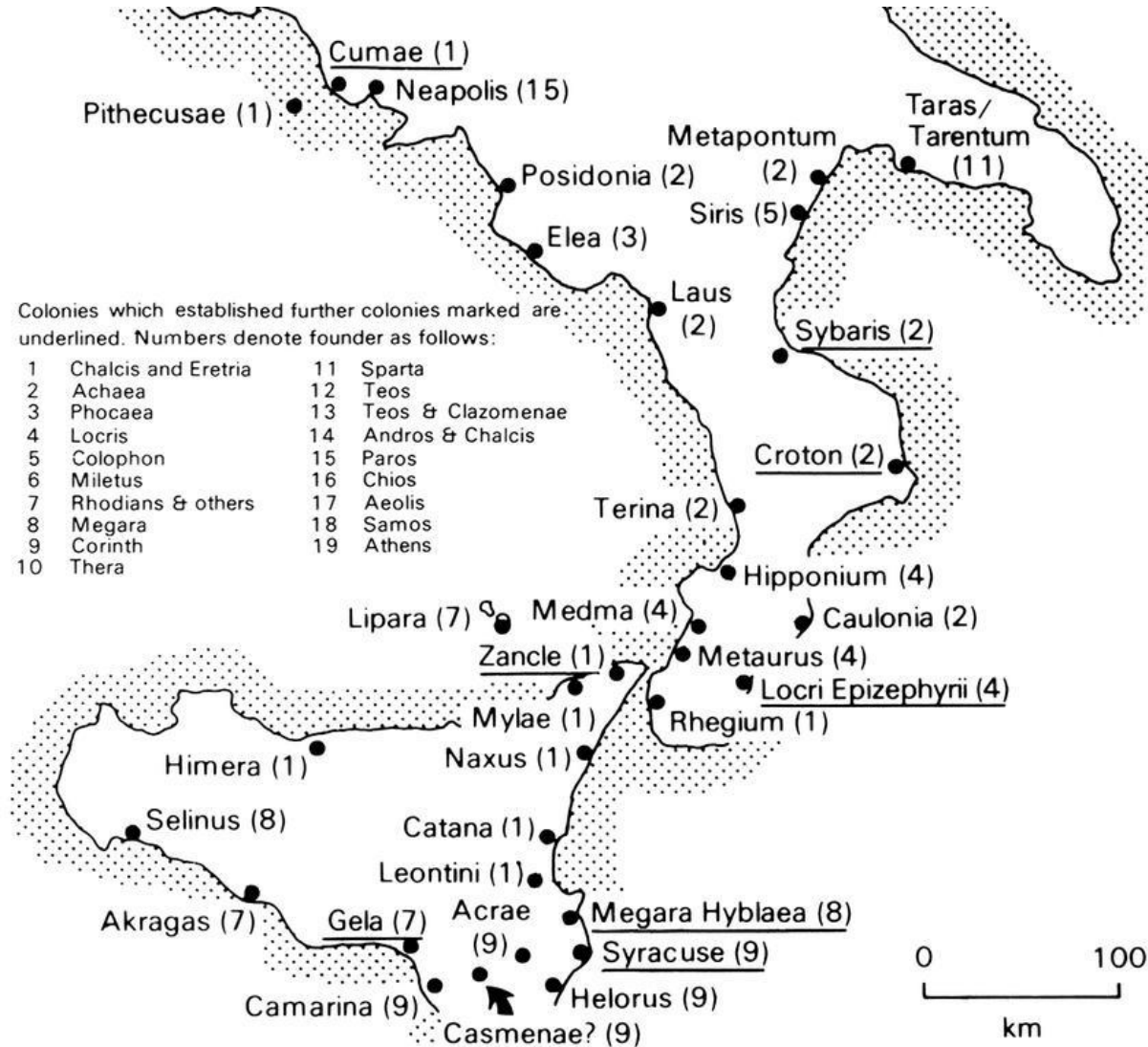
Κάτω Ιταλία

Β' Ελληνικός Αποικισμός

Μεγάλη Ελλάδα: Magna Graecia

Μεγάλη Ελλάδα: Magna Graecia

Αρχαίο Θέατρο
Συρακουσών

Ναός δωρικού ρυθμού
στον Τάραντα

Ηραίο στο Μεταπόντιο

Ναός στο Αγκριτζέντο

Διάλεκτος Γκρίκο: “Γκρεκάνικα”

- Μορφή της Ελληνικής γλώσσας
- Ομιλείται από τους κατοίκους των Ελληνόφωνων κοινοτήτων του Σαλέντο και της Καλαβρίας της Νότιας Ιταλίας
- Η Γκρίκο και η επίσημη Ελληνική είναι αμοιβαία κατανοητές (μέχρις ενός σημείου...)

➤ Γκρίκο

Εβώ πάντα σε σένα πενσέω,
γιατί σένα φσυκή μου 'γαπώ,
τσαι που πάω, που σύρνω, που στέω
στην καρδιά μου πάντα σένα βαστώ.

➤ Γραφή στο ξένο αλφάβητο

Evo panta se sena pensèo,
yiatì sena fsichi mou gharò,
ce pou rao, pou syrno, pou steo
stin kardià mou panta sena vastò.

➤ Νέα Ελληνικά

Εγώ πάντα εσένα σκέφτομαι,
γιατί εσένα ψυχή μου αγαπώ,
και όπου πάω, όπου σέρνομαι, όπου στέκω,
στην καρδιά μου πάντα εσένα βαστώ.

➤ Γραφή στο ξένο αλφάβητο:

Ego panda esena skeftomai,
yiatì esena psihi mou agapo,
kai opou rao, opou sernomai, opou steko
stin kardìa mou panda esena vasto.

“Γκρεκάνικα” Τραγούδια

- Τα ελληνόφωνα τραγούδια της Κάτω Ιταλίας είναι οι κύριοι φορείς της παράδοσης της «γκρεκάνικης» γλώσσας

ΚΑΛΗΝΥΦΤΑ-ΚΑΛΙΝΙΦΤΑ

Τι εν γλυτσεα τουση νυφτα τι εν ωρια
τσ εβω ε πλωνω πενσεοντα σ εσενα
τσ ετου μπει στη φενεστρα σου αγαπη μου
της καρδιάς μου σου νοιφτω τη πενα

Εβω παντα σ εσενα πενσεω
γιατι σενα φσυχη μου γαπω
τσαι που παω που συρνω που στεω
στη καρδια μου παντα σενα βαστω

Καληνυφτα σε φηνω τσαι παω
πλάια σου τι βω πίρτα πρικό
τσαι που παω που συρνω που στεω
στη καρδια μου παντα σενα βαστω

Συγκρότημα Ghetonia

[Καληνύφτα \(video\)](#)

[Στίχοι άλλων τραγουδιών](#)

[Άντρα μου πάει \(video\)](#)

[Aspro to karti \(video\)](#)

Ταραντέλλα

- Χαρακτηριστικός χορός της κάτω Ιταλίας
- Χορός τελετουργικός (παράδειγμα)
- Συνδέεται με την αρχαία ελληνική αποικία του Τάραντα που βρίσκεται στον πυρήνα των ελληνόφωνων χωριών του Σαλέντο (πληροφορίες)
- Πολλά από τα Γκρεκάνικα τραγούδια είναι γραμμένα στον ρυθμό της (παράδειγμα)
- Χορεύεται με παραδοσιακές στολές (παράδειγμα) ή όχι (παράδειγμα)

Ιστορία της Ιταλίας

~500 π.Χ.

~700 μ.Χ.

τέλος 12^{ου} αιώνα

Ιστορία της Ιταλίας

1796

Ενοποίηση: 1859-1870 (πληροφορίες)

Ιταλική Μουσική Παράδοση

- Διατήρηση της μουσικής παράδοσης της κάθε περιοχής λόγω της διαίρεσης της χώρας σε ανεξάρτητα κρατίδια ως τον 19^ο αιώνα
- Αραβικές, αφρικανικές, κέλτικες, περσικές, ρωμαϊκές και σλαβικές επιρροές
- Διαφορετικές μορφές λαϊκής μουσικής
 - ✎ Μονοφωνικό, πολυφωνικό, και responsorial τραγούδι
 - ✎ Χορωδιακή, οργανική και φωνητική μουσική
- Πηγή έμπνευσης για τους Ιταλούς συνθέτες του 19^{ου} αιώνα (Verdi, Puccini, Rossini, Donizetti, Bellini)
- Παράδειγμα: Ο Enrico Caruso τραγουδά Rossini ([video](#))

Ιταλοί Συνθέτες του 19^{ου} αιώνα

- Ιδιαίτερος τρόπος σύνθεσης και μελωδικότητας με μεγάλο βάρος στην ψυχαγωγία του κοινού
- Ο συνθέτης κρατούσε τον έλεγχο των μουσικών στολιδιών: καθόριζε πλήρως τα πολύπλοκα κομμάτια που ενίσχυαν το δραματικό στοιχείο
- Ιδιαίτερα δημοφιλείς στην Ιταλία οι κωμικές όπερες:
 - ✎ "Κουρέας της Σεβίλλης" του Τζοακίνο Ροσσίνι
 - ✎ "Ελιξίριο του έρωτα" του Γκαετάνο Ντονιτσέτι
- Οι όπερες του Τζουζέπε Βέρντι θεωρούνται αριστουργήματα και έπαιξαν σημαντικότατο ρολό στην εξέλιξη του μουσικού δράματος
 - ✎ "Nabucco", "Il trovatore", "La Traviata", "Rigoletto", "Don Carlos", "Aida", "Requiem", "Othello", "Falstaff", κ. α.
- Τζιάκομο Πουτσίνι: ο πιο δημοφιλής συνθέτης της εποχής
 - ✎ "La bohème", "Madama Butterfly", "Tosca"

Ρομαντική Μουσική

- Ανήκει στο ευρύτερο πνευματικό κίνημα του *ρομαντισμού* που εμφανίστηκε στο τέλος του 18^{ου} αιώνα στη Γερμανία και διαδόθηκε κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} στην υπόλοιπη Ευρώπη
- Νέες τεχνικές στην μουσική:
 - ✎ Αλλοιωμένες συγχορδίες
 - ✎ Συνεχείς μετατροπίες (αλλαγές τονικών κέντρων - κλιμάκων)
 - ✎ Πληθωricότητα στη μελωδική έκφραση
 - ✎ Πλούσιες σε ηχοχρώματα ενορχηστρώσεις και πολυπληθείς ορχήστρες
- "Προγραμματική μουσική": απεικονίζει παραστάσεις ή συναισθήματα χρησιμοποιώντας τα εκφραστικά μέσα που προσφέρουν τα μουσικά όργανα
- Κυριότεροι εκπρόσωποι:
 - ✎ Κλεμέντι, Κερουμπίνι, Παγκανίνι, Ντονιτσέτι, Βέρντι, Λεονκαβάλο, Πουτσίνι
 - ✎ Σούμαν, Βάγκνερ, Μπραμς, Μπετόβεν
 - ✎ Στράους, Μάλερ, Λιστ
 - ✎ Σοπέν
 - ✎ Μπιζέ, Μπερλιόζ
 - ✎ Τσαϊκόφσκι

Ιταλοί Ρομαντικοί Συνθέτες

- Μούτσιο Κλεμέντι (1752-1832)
- Λουίτζι Κερουμπίνι (1760-1842)
- Νικολό Παγκανίνι (1782-1840)
- Γκαετάνο Ντονιτσέτι (1797-1848)
 - ✎ Ακούστε έργα μουσικής δωματίου (χρειάζεται σύνδεση στο Internet)
- Τζουζέπε Βέρντι (1813-1901)
- Ρουτζέρο Λεονκαβάλο (1857-1919)
- Τζιάκομο Πουτσίνι (1858-1924)
 - ✎ Ακούστε την Μαρία Κάλλας και την Montserrat Caballe σε έργα Πουτσίνι (χρειάζεται σύνδεση στο Internet)
 - ✎ Ακούστε τον Luciano Pavarotti σε άριες των Βέρντι, Πουτσίνι, Λεονκαβάλο, κ.α. (χρειάζεται σύνδεση στο Internet)

Δραστηριότητες των μαθητών στα πλαίσια του Προγράμματος

- Πραγματοποιήθηκε Έκθεση με βιογραφίες - πορτρέτα σημαντικών Ιταλών συνθετών του 19^{ου} αιώνα
- Παρακολούθησαν το ντοκιμαντέρ Polemonta (1975) του Δημήτρη Μαυρίκιου για τα Ελληνόφωνα χωριά της Κάτω Ιταλίας
- Πραγματοποίησαν εκδρομή στην Κάτω Ιταλία

Το 6^ο Γυμνάσιο στην Κάτω Ιταλία: Απρίλιος 2010

- Επίσκεψη στο Ιταλικό σχολείο **Q. Orazio Flacco** στο Μπάρι
- Γνωριμία μαθητών των δύο σχολείων και σύσφιξη των σχέσεων

Città di Bari

6^ο Gymnasio Herakleiou
HERAKLION (Greece)

Liceo Ginnasio Statale "Q. Orazio Flacco"
BARI (Italy)

HERAKLION-BARI: PAST, PRESENT AND ...

Lunedì 19 aprile 2010: incontro a BARI di studenti e docenti partecipanti allo scambio culturale

PROGRAMMA DELLA GIORNATA

8,15 Incontro dei partecipanti al Liceo "Q. Orazio Flacco"
Saluto del Dirigente Professor Antonio d'Itollo

9,15 Visita al Castello Svevo

10,30 Visita alla Basilica di San Nicola e al Museo Nicolaiano

12,00 Danze popolari greche eseguite dagli studenti di Heraklion in Largo Maurogiovanni sulla Muraglia

13,00 Colazione 'barese'

16,00 Visita a Palazzo Simi

17,00 Visita alla Cattedrale di San Sabino

Το 6^ο Γυμνάσιο στην Κάτω Ιταλία: Απρίλιος 2010

Επίσκεψη στο Κάστρο
του Μπάρι
(Bari Swabian Castle)

Επίσκεψη στον
Καθεδρικό Ναό
του Μπάρι

Το 6^ο Γυμνάσιο στην Κάτω Ιταλία: Απρίλιος 2010

- Οι μαθητές του 6^{ου} Γυμνασίου χορεύουν Κρητικούς χορούς
- ... και τραγουδούν Γκρεκάνικα

(video)

Ευχαριστίες

- Το Γραφείο Πολιτιστικών Θεμάτων της Διεύθυνσης Δ/βάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Ηρακλείου που ενέκρινε το Πρόγραμμα
- Την κα. Αικατερίνη Περβολαράκη, Διευθύντρια του 6^{ου} Γυμνασίου Ηρακλείου, για την διοργάνωση της επίσκεψης των παιδιών στην Κάτω Ιταλία
- Τους Γονείς των παιδιών που χρηματοδότησαν την επίσκεψη

➤ Α. Καρύδη
➤ Μ. Μετζάκη